

75 og þekkja menn eiganda; skulu þá kindur þessar, á kostnað eiganda geymdar í 7. júní vörzlum hreppsnefndarinnar, er gjörir eigendum sem fyrst aðvart. Hafi þeir ekki leitt sig að kindum þessum fyrir Marteinsmessu, skal selja þær við uppboð, er auglýst skal með nægum fyrirvara. Kindur þær, sem koma fyrir eptir skilarrjettir og enginn þekkist eigandi að, skulu þegar seldar við opinbert uppboð, er birt sje á lögboðinn hátt í hreppnum.

30. gr.

Lýsing á óskilafje því, er við uppboð er selt, og ekki þekkist eigandi að, skal við hver árslok send oddvita sýslunefndar, er sjer um að lýsingar þessar sjeu birtar í blaði því í Reykjavík, er flytur stjórnvaldaauglýsingar. Sá, er sannar eignarrjett sinn að hinu selda fje, fær andvirði þess, að frádregnum kostnaði, ef hann gefur sig fram fyrir Mikaelsmessu næstu á eftir.

VI. kafli.

Um ótamin hross.

31. gr.

Hreppsnefndin í hverjum hreppi skal í samráði við hlutaðeigandi kynbótanefnd gjöra ráðstöfun til þess að ótamin hross sjeu rekin á fjall eigi síðar en 8 vikur af sumri. Upprekstrartoll fyrir hvert hross skal greiða með 1 kr. 50 a., ef eigi er öðru vísi um samið. Smala skal hrossum til rjettar í þriðja leit. Með óskilahross skal fara á sama hátt sem með óskilakindur.

32. gr.

Brot gegn reglugjörð þessari varða sektum frá 1—20 kr., nema hærri sektir liggi við eptir ákvæðum hinna einstöku greina reglugjörðarinnar.

Amtsráð Vesturamtsins, Reykjavík, 7. júní 1904.

J. Havsteen.

76

7. júní

Fjallskilareglugjörð

fyrir Skagafjardarsýslu.

Amtsráðið í Norðuramntinu gjörir kunnugt: Samkvæmt lögum 22. marz 1890 um löggiltar reglugjörðir sýslunefnda og lögum 24. nóvemb. 1893 um breyting á 3. gr. í fyrnefndum lögum 22. marz 1890, er hjermeð staðfest og löggilt reglugjörð þessi, er skal öðlast gildi 1. september 1904.

I. kafli.

Um stjórn fjallskilamála.

1. gr.

Skagafjardarsýsla er eitt fjallskilafjelag, er skiptist í deildir, eptir því sem landi hagar og fjöll eða vatnsföll deila. Yfirstjórn allra fjelagsdeildanna

hefir sýslunefndin á hendi, samkvæmt tilskipun 4. maí 1872, en hreppsnefndir **76**
hafa á hendi alla stjórn og framkvæmd á fjallskilamálum, hver í sínum hreppi. 7. júní

2. gr.

Hreppsnefndir geta gert nákvæmari ákvarðanir um fjallskil í einstökum atriðum. Þó má eigi þar með raska reglugjörð þessari, og skulu hreppsnefndir gæta þess, að farið sje í öllu eptir ákvæðum hennar.

II. kafli.

Um afrjetti og notkun þeirra.

3. gr.

Allt land skiptist í afrjetti og heimalönd. Það skulu vera afrjettir, sem að fornu verið hafa. Svo getur og sýslunefnd ákveðið nýja afrjetti, eptir tillögum hreppsnefnda og með samþykki landeiganda.

4. gr.

Enginn má hafa afrjetti til sjerstakra afnota fyrir sjálfa sig, svo sem til slægna eða beitar fyrir búsmala. Eigi má ónáða fjenað á afrjettum, nje taka þaðan fje eða hross fyrir fjallgöngur á haustum, nema hreppsnefnd leyfi. Allur heimrekstur afrjettarfjenaðar á einstaka bæi gangnadagana er stranglega bannaður. Enginn má sleppa fje sínu á afrjett eptir fyrstu göngur, nema hreppsnefnd leyfi.

III. kafli.

Um smölun til rúnings og fráfærna.

5. gr.

Allir þeir, sem jörð hafa til ábúðar, eru skyldir að smala heimalönd sín á vorum, eptir því sem hreppsnefnd ákveður.

6. gr.

Hreppsnefnd skal skipa fyrir um smölun sauðfjár til rúnings á vorum, bæði í heimalöndum og á afrjettum. Gangnaskyldir á afrjettum eru allir þeir, sem þar eiga upprekstur. Hið sama gildir um smölun til fráfærna.

7. gr.

Nú finnst fje, er sloppið hefir úr löndum eiganda, eða kemur fyrir fjarri eigendum, þegar rúning er afstaðin, hvort heldur eru geldar kindur eða lambær, er þá finnandi skyldur, ef honum er unnt, að hirða og rýja geldfje, og sömu-leiðis ær, þegar tími er til kominn, og einnig að marka ómörkuð lömb. Skal hann gera eiganda full skil á ullinni og grein fyrir marki og öðrum einkennum á hverri kind, sem hann rýr eða markar. Fyrir ómak sitt ber finnanda borgun, er eigi yfirstigi: fyrir að rýja kind 20 aura og fyrir að marka lamb 10 aura.

IV. kafli.

Um rekstur til afrjetta.

8. gr.

Hreppsnefnd skal sjá um, að stóðhross og geldfje, þegar það er komið

76 7. júní úr ull, sje rekið til afrjettar svo tímanlega að vorinu, sem árferði og önnur atvik leyfa. Áður en lömb eru rekin á fjall, skal sitja þau heima eigi skemur en 3 sólarhringa eptir fráfarur. Reka skal á miðjan afrjett, nema hreppsnefnd hafi öðruvísi ákveðið. Sjeu heimalönd notuð til uppreksturs, skal reka þangað, sem búsmali sízt gengur, og með leyfi landeiganda.

9. gr.

Enginn má hafa ótamin stóðhross nje geldfje í heimahögum að sumrinu, nema hreppsnefnd og nágrannar leyfi, enda ábyrgist eigandi, að stóðið geri engum skaða. Nú eru stóðhross eigi rekin til afrjettar eptir skipun hreppsnefndar, og má hún þá láta reka þau á kostnað eiganda, ef hann er í sama upprekstrarfjelagi.

Sjeu stóðhross í óskilum í heimahögum, getur sá, er fyrir ágangi verður, gert eiganda aðvart um að hirða þau, eða tilkynnt það hreppsnefnd, er þá sjer um aðvörun til eiganda. Í hagagjald fær ágangspoli 8 aura fyrir hvert hross um sólarhring, er borgist um leið og hrossa er vitjað, ella sje þeim haldið að veði, þar til borgun fæst.

Nú þekkist ekki eigandi, og skal þá taka hross í gæzlu mót 10 aura gjaldi um sólarhring, og að öðru leyti fara með þau sem óskilahross á haustum.

10. gr.

Ef stóðhross ganga úr afrjetti á sumrum í búfjárhaga, getur sá, er verður fyrir ágangi, gert hreppsnefndinni þar í hreppi aðvart um það. Skipar hún þá fyrir um smölun þeirra og rekstur til afrjettar. Kostnað við smölun og rekstur borgar landráðandi að hálfu, en helmingur kostnaðar greiðist úr fjallskilasjóði eða sveitarsjóði, nema öðruvísi sje um samið.

Komi hrossin í annað sinn, má reka þau til eiganda eða gera honum aðvart um að hirða þau. Frá þeim tíma ber ágangspola sama hagagjald og segir í annari málsgrein 9. greinar.

Þekkist ekki eigandi hrossanna, skal fara með þau sem óskilahross á haustum.

11. gr.

Hver sem heimildarlaust rekur fjenað sinn, sem á afrjett á að fara, í annara land til beitar um sumar, hvort heldur er heimaland eða afrjettur, skal greiða hagatoll til landeiganda, 3 krónur fyrir hvert hross og 10 aura fyrir hverja sauðkind. Nú tekur einhver hross eða sauðfje í sameiginlegt upprekstrarland af þeim, sem ekki er í því upprekstrarfjelagi, og skal hann þá svara upprekstrarfjelinu sama hagatolli og fyr segir. Sæti ella málssókn til skaðabóta.

V. kafli.

Um fjallskil.

12. gr.

Fjallskilaskyldur er hver fjäreigandi, hvort sem hann er búandi eða búlaus. Skal hann leggja til fjallskila á þann hátt, sem hreppsnefnd fyrirskipar.

13 gr.

76

7. júní

Skyldur er hver maður að gera full fjallskil á þeim afrjetti, þar sem honum ber upprekstur, þóað hann noti annan afrjett eða heimaland, nema allar hlutaðeigandi hreppsnefndir veiti undanþágu, er gildi eitt ár í senn. Nú notar einhver með leyfi landeiganda annan afrjett en honum ber upprekstur á, og er honum skylt að gera þar full fjallskil að tiltölu við fjárfjölda, ef hann hefir fengið undanþágu frá fjallskilum á þeim afrjetti, þar sem honum ber upprekstur, en að öðrum kosti skal hann gera þar fjallskil tiltölulega að hálfu móts við fjallskil annara í því upprekstrarfjlagi. Noti einhver annara land til uppreksturs heimildarlaust, ber honum að gera þar full fjallskil, þótt hann fái enga undanþágu, þar sem honum ber upprekstur. Hver sem notar land utan upprekstrarfjelags síns, skal tilkynna það hreppsnefndinni í þeim hreppi, þar sem hann á heima, áður 12 vikur eru af sumri.

14. gr.

Nú eiga nokkrir fjáreigendur að gera fjallskil í öðrum hreppi en þeir eru búsettir í, og skal þá hreppsnefndin, þar sem þeir eru búsettir, senda hreppsnefnd þeirri, er hlut á að máli, skýrslu um fjáreign slíkra manna eptir vorframtali, áður 14 vikur eru af sumri.

15. gr.

Þar sem tveir eða fleiri hreppar nota sama afrjett, skulu hlutaðeigandi hreppsnefndir eiga fund með sjer í 16. viku sumars til að semja um, hvernig fjallgöngum skal haga. Til þess fundar kveður oddviti í þeim hreppi, þar sem aðalrjett stendur. Skal þá hver hreppsnefnd leggja fram fjártal fjallskilaskyldra manna í hreppnum að vorinu, staðfest af hreppstjóra, og fer eptir því, hve marga menn hver hreppur leggur til í göngurnar. Meta skal til dagsverka eða peningaverðs göngu hvers gangnaflökks. Verði ágreiningur um þetta milli nefndanna, sker sýslunefnd úr því eða oddviti hennar til bráðabirgða.

Heimilt er hreppsnefndum að skipta upprekstrarsvæði milli hreppsfjelaga til smölunar. Annast þá og ábyrgist hvert hreppsfjlag allar nauðsynlegar fjárleitir á sínum úthlutaða landsparti.

16. gr.

Fjallgöngur skulu vera tvennar að minnsta kosti hvert haust. Það er á valdi hreppsnefnda, hvort þær láta þriðju göngu framfara. Ennfremur hafa hreppsnefndir vald til að láta gera eptirleitir á afrjettum og viðlendum heimilöndum, og skulu þær koma sjer saman um það við síðustu rjett eða á hausthreppaskilum. Jafnframt skal hreppsnefnd auglýsa, hvort hún fyrirskipi eptirleit á því hausti. Að því leyti sem kostnaði við þriðju göngur og eptirleitir að tilhlutun hreppsnefnda er ekki jafnað niður með öðrum gangnaskilum, greiðist hann úr fjallskilasjóði eða sveitarsjóði.

17. gr.

Allri skylduvinnu og öðrum kostnaði við fjallskil skal hreppsnefnd jafna niður á fjáreigendur í tæka tíð. Aðfundningar við niðurfjöfnunina skal bera upp brjeflega fyrir oddvita hreppsnefndarinnar, áðuren fjallskilum er lokið, og fer um þær eptir því, sem fyrir er mælt um útsvarskærur í 1. gr. laga 9. jan. 1880 um breyting á tilskipun 4. maí 1872.

76

7. júní

Við niðurjöfnun fjallskilakostnaðar er rjett að ætla nokkuð fyrir óviss-um útgjöldum, og leggst það fje í sjerstakan sjóð, er nefnist fjallskilasjóður. Um reikningsskil fjallskilasjóðs gilda sömu reglur og um sveitarsjóðsreikninga samkvæmt 20. gr. tilskipunar 4. maí 1872.

19. gr.

Hreppsnefndin eða kjörinn maður úr nefndinni, er nefnist fjallskilastjóri, kveður hreppsþúa með gangnabóði til fjallskila nægum tíma áður en fjallgöngur byrja. Skal þar nákvæmlega tekið fram, hvað hverjum þeirra ber að leggja til fjallskila það haust. Ef einhver vanrækir að gera þau fjallskil, sem hann er kvaddur til, skal hann borga þau eptir mati hreppsnefndar. Paraðauki varðar það sektum, er hækka, ef brotið er ítrekað.

Ekkert má fyrirskipa í gangnabóðinu, er komið geti í bága við fulltryggjandi fjárskil eða ákveðin rjettarhöld innan sýslu.

20. gr.

Hreppsnefnd eða fjallskilastjóri skipar duglegan gangnaforingja fyrir hvern gangnaflokk, einn eða fleiri, eptir því sem til hagar á hverju upprekstrarsvæði. Gangnaforingjar skulu jafnan vera sjálfir í göngunum, og skipa fyrir um, hvernig þeim skal haga. Skulu þeir sjá um, að fjársöfnin sjeu rekin með reglu til rjettar, og kveðja menn til að gæta safnsins, þar til vöktunarmenn hafa tekið við því. Hver gangnamaður er skyldur að hlýða gangnaforingja sínum. Öll óhlýðni gegn skipunum hans varða sektum.

21. gr.

Nú hafa fjáreigendur ráð á fleiri mönnum en einum, og hefir þá fjallskilastjór vald til að kalla til gangna þann, sem hæfastur er, svo og til hvers annars starfa, er útheimtist til góðra fjárskila. Ef einhver sendir mann í göngur, sem gangnaforingi og helmingur gangnamanna í hans flokki álltur óhæfan sakir æsku, elli, sjónleysis, ókosta eða ills útbúnaðar, er hann skyldur að borga gangnaskilin, eins og hann hefði engan sent. Borgun fyrir gangnasvik eða vanrækslu á fjallskilum má verja til að kaupa mann til fjallskilanna, ella renni hún í fjallskilasjóð eða sveitarsjóð þess hrepps, er hlut á að máli.

22. gr.

Ef fjáreigandi hefir engan hæfan mann til gangna og getur eigi útvegað hann, skal segja fjallskilastjóra frá því 4 dögum áðuren fjallgöngur byrja, og borgar þá fjáreigandi gönguna sektalaust. En fjallskilastjóri annast um að útvega mann í gönguna fyrir sanngjarna borgun. Á sama hátt skal útvega hesta, fæði og annað, sem vantar.

23. gr.

Hreppsnefndir skulu sjá um, að koma upp hentugu skýli fyrir gangnamenn á afrjettum, þar sem þess er þörf. Kostnaður, sem af þessu leiðir, greiðist úr fjallskilasjóði eða sveitarsjóði

VI. kaffi.

Um rjettir og rjettahöld.

76

7. júní

24. gr.

Eftir tillögum hreppsnefnda ákveður sýslunefnd, hvar aðalrjett skal vera og hvar aukarjett, sömuleiðis undir hverja aðalrjett hver aukarjett heyrir, og ennfremur hvern afrjett og heimalönd ganga skal til hverrar rjettar, og ráða sýslutakmörk, nema öðruvísi sje ákveðið.

25. gr.

Allir búendur eru skyldir að vinna að byggingu rjetta og viðhaldi þeirra, hver að sínum hluta, eftir því sem hreppsnefnd ákveðar. Við hverja aðalrjett skulu allar jarðir í upprekstrarfjelaginu eiga nægilegt dilksrúm, hver fyrir sig eða fleiri í samlögum, og eru ábúendur jarðanna skyldir að kosta byggingu dilkanna og viðhald þeirra eptir rjetttri tiltölu. Ennfremur skulu vera sjerstakir dilkar, einn eða fleiri, fyrir fje úr öðrum hreppum, er rjettarfelagið í heild sinni byggir og viðheldur á sinn kostnað, móti því að hlutaðeigandi upprekstrarfjelög sýni því aptur sömu skil.

26. gr.

Hreppsnefndir skulu sjá um, að rjettir sjeu vandlega byggðar og vel viðhaldið, einnig að allir dilkar við þær sjeu í gildu standi kveldið áður en rjettað er. Vanræki einhver að vinna að rjettar- eða dilksbyggingu, má hreppsnefnd útvega mann til þess á hans kostnað.

27. gr.

Hreppsnefndir kjósa úr sínum flokki duglegan rjettarstjóra við hverja aðalrjett og aukarjett. Rjettarstjóri skal vera kominn til rjettar í tæka tíð hvern rjettardag. Skipar hann fyrir, hvernig fjáðrætti skal haga, og heldur mönnum til starfa. Hann bannar stranglega allt slark og óreglu, er valdið getur hindrun við rjettarstörfín. Sýni nokkur í rjettinni óhlýðni gegn skipunum hans, varðar það sektum.

28. gr.

Hreppsnefnd eða fjallskilastjóri skal skipa duglegan dilkstjóra fyrir hvert dilksfjelag, til að vera rjettarstjóra til aðstoðar við rjettarstörfín. Dilkstjórar skulu gæta þess, að misdráttur eigi sjer ekki stað, og sjá um heimrekstur fjárins frá rjettinni. Enginn má hleypa útúr dilk fyren rjettarstjóri leyfir, og búið er að kanna fjeð í dilknum. Að þeim starfa eru allir skyldir að vinna, þeir sem rjettarstjóri til þess nefnir.

29. gr.

Rjettarstjóri annast um, að ómörkuð lömb sjeu hirt í rjettinni og dregin í dilk sjer, svoað eigendum gefist kostur á, að láta lambsmæður helga sjer þau. Enginn má helga sjer marklausu kind að fjárbragði einu. Rjettarstjóri kveður menn til að skoða úrtíning vandlega eptir markaskrárm í fyrstu sem síðari rjetum, og mega þeir ekki yfirgefa þann starfa fyren lokið er. Allir fjáreigendur skulu gæta þess, að fje þeirra verði ekki eptir í úrtíningi. Á rjettarstjóri heimtíngu á að fá nægilega marga menn úr hverju hreppsfjelagi sjer til aðstoðar við

76 töfludráttinn. Þegar búið er að skoða úrtíning í fyrstu rjett, skal fjallskilastjóri 7. júní í þeim hreppi, þar sem aðalrjett stendur, koma honum í gæzlu milli rjetta, og telst gæzlan með gangnaskilum.

30. gr.

Í hverri aukarjett skal jafnan rjettað næsta dag á undan aðalrjett þeirri, sem hún heyrir undir. Skulu tilkvaddir menn reka úrtíning úr aukarjettinni tafarlaust til aðalrjetta, svo að hann sje þangað kominn, áður fjáðrætti er lokið.

31. gr.

Í fjárrjettum má enginn afmarka fje, nema í viðurvist tveggja valinkunnra manna, og skulu þeir, ef krafizt verður, geta gert grein fyrir, hvaða mark hafi áður á verið.

VII. kafli.

Um hirðing fjár í utanhreppsriettum.

32. gr.

Hreppsnefnd eða fjallskilastjóri skal skipa hæfa menn, einn eða fleiri eptir þörfum, til að fara í rjettir og á hreppaskil, svo og tilað vera við úrtíningssölu annara sveita, þar sem helzt eru fjársamgöngur, tilað hirða þar sauðfje og hross hreppsþúa sinna. Hafi sá, sem gert er að skyldu að leggja til tjeðan starfa, engan hæfan mann til að inna þau af hendi, hefir fjallskilastjóri vald til að kveðja til þess hvern þann, sem hæfastur er í hreppnum, annaðhvort í mannaskiptum eða gegn fullu endurgjaldi frá þeim, er tillaginu á að svara.

33. gr.

Sá maður, sem sendur er til að hirða fje í rjettum eða á hreppaskilum annara sveita, má eigi fara þaðan fyren búið er að skoða úrtíning vandlega eftir markaskránni. Sannist það, að hann láti verða þar eptir fje sveitunga sinna, sem er með glöggu skrásettu marki, eða týni því, varðar það sektum og skaðabótum, nema málsbætur sjeu.

VIII. kafli.

Um smölun heimalanda á haustum.

34. gr.

Hver búandi er skyldur að smala heimaland sitt á haustum, svo opt sem hreppsnefnd fyrirskipar, þótt hann eigi þar ekki fjárvon sjálfur.

35. gr.

Hreppsnefnd eða fjallskilastjóri skal skipa fyrir um reglulegar heimalandsgöngur jafnframt hverjum fjallgöngum. Á heimalöndum, er afrjettarfjennadur gengur í að jafnaði, teljast göngurnar með fjallskilum, og skulu þær fara fram undir umsjón tiltekins manns, með samlögum búanda, eptir því sem bezt hagar á hverjum stað, og með samtökum við næstu sveitir, þar sem það á við.

Allt geldfje og hross, er fyrir kemur í heimalöndum og ekki er þegar hirt af eigendum, skal reka skilvíslega til rjetta þeirrar, er því ber að ganga

til. Verði ágreiningur um, hvert fjeð skuli ganga, sker sýslunefnd úr því eða oddviti hennar til bráðabirgða.

76
7. júní

36. gr.

Hreppsnefnd skal sjá um, að eptir rjettir á haustin sjeu öll heimalönd rækilega smöluð sama dag viku, og að rekstrar gangi þá eptir töfludrætti bæ frá bæ, nema hreppsnefnd áliti annað haganlegra.

IX. kafli.

Um fjárrekstra bæja milli.

37. gr.

Skyldur er hver búandi að hirða fje það, er finnst í heimalandi hans, eptir að fjallgöngum er lokið, og reka til næsta bæjar þá leið, sem það á að ganga. Hreppsnefnd hefir vald til að ákveða rekstrarleiðir innan hrepps og út-úr hreppnum. Ef fje er rekið afleiðis í bæjarrekstrum eða sleppt er fjárrekstri, sem á að ganga bæ frá bæ, varðar það sektum og skaðabótum, nema máls-bætur sjeu. Hið sama gildir um fjárrekstra að vorinu.

38. gr.

Ef enginn rekstrarmaður er heima, þegar rekstur kemur á bæ, skal rekstrarmaður skilja úr fje það, er eptir á að verða, og reka svo reksturinn áfram til næsta rekstrarfærs manns, en skylt er þeim, er við rekstri skyldi taka, að greiða rekstrarmanni þóknun eptir áliti hreppsnefndar.

X. kafli.

Um eptirleitir einstakra manna.

39. gr.

Þegar hinum fyrirskipuðu fjárleitum er lokið, er hverjum manni innan upprekstrarfjelagsins heimilt að gera eptirleit á sinn kostnað. Nú finna menn fje í eptirleit, og skal hreppsnefnd ákveða fundarlaun eða björgunarlaun, nema öðruvísi sje um samið fyrirfram milli hreppsnefndar og eptirleitarmanna.

40. gr.

Fundarlaun fyrir óheimt fje, er finnst í eptirleitum, og björgunarlaun þess fjár, sem finnst í ógönguklettum, greiðist úr fjallskilasjóði eða sveitarsjóði þess hrepps, þar sem eigandi á heimili. Fyrir heimanað sloppið fje, er finnst í eptirleit, borgar eigandi eptir mati hreppsnefndar.

XI. kafli.

Um meðferð óskilafjár.

41. gr.

Eptir að lokið er töfludrætti í síðari rjett, skal úrtíningur þegar seldur við opinbert uppboð, Uppboðið skal haldið af hreppstjóra í þeim hreppi, þar sem aðalrjett stendur. Gerir hann heyrum kunnugt, að uppboð byrji, birtir söluskilmála og tilnefnir tvo skilríka og markglögga menn til að lýsa mörkum og einkennum á hverri kind, áður en hún er seld og ritar hann lýsing þeirra í uppboðsbókina.

76

7. júní

Við sölu óskilafjár er enginn innlausnarfrestur nje gjaldfrestur. Þó skulu hrútar, sem eptir álitu hreppstjóra og söluvotta eru hæfir til kynbóta, svo og forustukindur, seldir með 4 vikna innlausnarfresti eptir sölundag, og jafnlöngum gjaldfresti, og eru þeir ekki í ábyrgð kaupanda fyren að innborgunarfresti liðnum.

42. gr.

Óskilafje það, sem fyrir kemur eptir rjettir, og ekki finnst eigandi að, eða kemst ekki til eiganda sökum fjarlægðar, skal hreppstjóri selja við uppboð á þingstað hreppsins. Vestan Hjeraðsvatna skal sú sala fara fram þriðjudaginn í 25. viku sumars, og austan Hjeraðsvatna fimmtudaginn í 26. viku sumars, eða næsta dag, sem fært er, ef veður bannar hinn tiltekna dag. Sýni nokkur vanrækslu í því, að koma óskilafje á uppboðsstaðinn, varðar það sektum.

Gæzla óskilafjár austan Hjeraðsvatna frá næstu smölun til sölundags telst með gangnaskilum.

44. gr.

Nú finnst óskilakind í fje manns, eptir að óskilafje er selt og fje er almennt tekið til hýsingar. Þekkist kindin og náist til eiganda, skal honum gert aðvart um að vitja hennar. Verði að selja kindina, borgast ekkert gæzlukaup fyrir hana, og ber sá, er hún fannst hjá, sölukostnaðinn, nema málsbætur sjeu.

45. gr.

Fyrir lok hvers árs skal hreppstjóri senda manni, sem kosinn er af sýslunefnd, greinilega lýsingu á öllu óskilafje, er selt hefir verið í hreppnum. Hinn kjörni maður sendir endurrit af lýsingum þessum til birtingar í blaði, er flytur almennar auglýsingar. Í prentunarkostnað og ómakslaun bera honum 50 aurar fyrir hverja kind, er hreppstjóri skal senda honum með marklýsingunni.

46. gr.

Af andvirði óskilafjár þess, er selt verður, borgast:

- a. Sölulaun og innheimtulaun.
- b. Prentunarkostnaður marklýsinga.
- c. Fundarlaun eða björgunarlaun.

Að öðru leyti greiðist fjárverðið til eiganda, ef hann innan septemberloka næst áeptir sannar eignarrjett sinn. Annars fellur verðið í sveitarsjóð þess hrepps, sem selt er í, eða sveitarsjóði allra hreppa í upprekstrarfjélaginu að rjettir tiltölu við fjárfjölda.

XII. kafli.

Um hirðingu hrossa á haustum.

47. gr.

Í síðari göngum á haustin skal ásamt sauðfje smala stóðhrossum af af-rjettum og úr heimalöndum, og rjetta þau í síðari rjett á undan fjársundurdrætti. Hreppsnefndir skulu hlutast til um, að hrossum þeim, sem dregin eru í rjettum,

sje ekki heimildarlaust sleppt í annara land, og getur hreppsnefnd metið heimrekstur hrossanna úr hverju dilksfjelagi sem gangnaskil.

76

7. júní

48. gr.

Hross þau, er eptir verða óhirt í síðari rjett, þegar sundurdrætti er lokið, skal afhenda hreppstjóra, er skrásetur þau, með mörkum og einkennum, eptir lýsingu tveggja skilríkra manna, er hlutaðeigandi hreppsnefnd eða hreppsnefndir hafa þartil kjörið. Skal hann síðan koma hrossunum í trygga gæzlu, og innan 2 sólarhringa senda hreppstjórum í næstu hreppum nákvæma lýsingu á þeim til birtingar fyrir almenningi. Sje hrossanna ekki vitjað af eigendum, skulu þau seld við hina almennu óskilafjárölu. Óskilahross skulu seljast með 6 vikna innlausnarfresti eptir söludag, og er gjaldfrestur á söluverðinu einnig 6 vikur. Ekki eru hross í ábyrgð kaupanda fyren að innlausnarfresti liðnum. Gæzlukaup reiknast, meðan hrossin eru undir hendi geymenda eða kaupanda, allt til loka innlausnarfrests, og má ekki yfirstiga 10 aura fyrir hvert hross um sólarhring. Ef hross er eigi innleyst, svoað hæstbjóðandi verði eigandi að því, ber honum ekkert gæzlukaup frá söludegi.

49. gr.

Í þeim hreppum sýslunnar, þar sem stóðhross eru að mun, skal almenn hrossasmölun fara fram fyrsta þriðjudag í hverjum mánuði vetrarins eða næsta dag, sem fært er, ef veður bannar hinn tiltekna dag. Skulu hrossin rjettuð og dregin sundur á þeim stöðum, er hreppsnefnd ákveður og auglýsir fyrirfram. Vanræki einhver smölun, svoað hross hafi eptir orðið í landi hans, skal hann reka þau á sinn kostnað til eiganda, eða, ef hann þekkist eigi, til hreppstjóra, sæti ella sektum og skaðabótum.

Um óskilahross, er koma fyrir við hina almennu smölun, gilda sömu ákvæði og um óskilahross í rjettum, nema að því leyti sem þau koma í hús og hey. Hross þau, sem ekki er vitjað af eigendum, skulu seld við uppboð 3 vikum eptir að þau hafa verið tekin í gæzlu, og skal söludagur tiltekinn í lýsingarskránni.

50. gr.

Finnist óheimt stóðhross á afrjettum eða fjarri byggðum eptir göngur á haustum, skal hreppsnefnd í þeim hreppi, þar sem finnandi á heima, ákveða fundarlaun eða björgunarlaun, er greiðist úr fjallskilasjóði eða sveitarsjóði þess hrepps, þar sem eigandi á heimili. Þessu mati má, ef ágreiningur verður, skjóta til sýslunefndar.

XIII. kafli.

Um fjármörk.

51. gr.

Hver maður skal einkenna fje sitt og hross með glöggu marki á eyrum, en ef sauðfje er soramarkað, þá brennimerkja á hornum. Svo er það og skylda hvers fjáreiganda, að hafa hrepps Brennimerk á öllu hyrndu fje. Ef einhver vanrækir að hafa hrepps Brennimerk á fje sínu, getur hann eigi krafizt skaða-

76 bóta, þó að fje hans verði eptir í utanhreppsrjettum eða úrtíningi, eður fari skakka 7. júní leið í bæjarekstrum.

Rjett er að hver fjáreigandi auðkenni fje sitt á haustum, jafnóðum og það heimtist, með glöggu merki á höfuð. Vanræki einhver að auðkenna þannig fje sitt, ber honum sjálfum að borga fundarlaun eða björgunarlaun fyrir hverja sína kind, er finnst í eptirleitum, en hvorki fjallskilasjóði nje sveitarsjóði.

52. gr.

Enginn má taka upp mörk, er líkist svo mörkum í gildandi markaskrá, að ætla megi að valda kunni misdrætti, nema með leyfi þeirra, er lík mörk eiga. Þessi mörk má ekki upp taka: bragð, netnál, hvathamrað, blaðrifað, helmingrifað, þrírifað, þristúrifað, sýlt í blaðstýft, sýlt í hamar, sýlt í hvatt, sýlt í helmingað, sýlt í stúf, tvísýlt í stúf, og mega þau heldur ekki ganga að erfðum, gjöfum eða kaupum og sölum.

53. gr.

Sýslunefnd skal láta prenta markaskrá fyrir alla sýsluna 5. hvert ár. Skal sjerhver markeigandi komna marki sínu í hana, og borga fyrir það sem sýslunefnd ákveður, en hvert heimili fær ókeypis eitt eintak af markaskránni, er fylgja skal jörðinni við ábúandaskipti. Einnig skal sýslunefnd sjá um, að nægilega mörg eintök af markaskránni verði send ókeypis til allra hreppa utan sýslu, er fjársamgöngur geta komið fyrir.

54. gr.

Ef menn nota mörk, sem eigi eru prentuð í markaskrá sýslunnar, t. d. þeir, sem flutzt hafa úr öðrum sýslum, skulu þeir lýsa mörkum sínum á vorhreppaskilum fyrir hreppsnefndinni, þar sem þeir eru búsettir. Mörk þessi skal hreppsnefnd skrifa upp og senda, áður en 10 vikur eru af sumri, til hreppsnefnda í nálægum hreppum innan sýslu og utan, þar sem helzt eru fjársamgöngur. Þeir, sem vanrækja þetta eða hirða eigi um að láta prenta mörk sín í markaskrá sýslunnar, mega búast við, að farið sje með fje þeirra sem óskilafje, og sæti þaraðauki sektum.

XIV. kafli.

Um rekstur á sölufje.

55. gr.

Hverjum rekstri skulu fylgja nægilega margir rekstrarmenn, duglegir og vel útbúnir. Hvort sem rekstrarmenn eru fleiri eða færri, skal ávallt einn vera yfirmaður. Skal hann geta gert nákvæma grein fyrir tölu rekstrartjáris.

56. gr.

Alt fje í sölufjárrekstrum skal vera merkt með skýru rekstrarmerki í malir, er sje svo glöggt, að það sjáist tilsýndar í björtu, og svo traust, að það máist eigi af, þótt votviðri gangi.

57. gr.

Svo skal rekstrum haga, að sem minnstur bagi verði að, þeim er lönd

þau eiga, sem um er rekið eða í er áð. Varast skal að rekstrum lendi saman **76** við annað fje. Eigi má halda áfram með rekstra, úr því farið er að skyggja, 7. júní nema brýna nauðsyn beri til. Svo má og aldrei leggja upp með rekstra fyrir en markljóst er orðið.

58. gr.

Nú ber svo til, að öðru fje lendir saman við rekstur, skal þá á næsta bæ við það, er rekstrarmenn eða aðrir hafa orðið þess varir, draga það fje úr rekstrinum, og gæta þess vandlega, að engin kind verði eptir, sem eigi á í honum að vera. Skal þá sem endrarnær, er viðstaða verður, telja rekstrarfjeð. Skyldir eru heimamenn eptir föngum að hjálpa til að kanna reksturinn. Ber yfirmanni rekstursins að sjá um, að fje það, er saman við hefir komið, komizt í átt haga sína eigendum kostnaðarlaust.

59. gr.

Verði rekstrarmenn sannir að því að hafa tekið fje annara í rekstur heimildarlaust, skal yfirmaður bæta eigendum það að fullu eptir samkomulagi eða mati óvilhallra manna, er sýslumaður kveður til þess, ef með þarf. Sannist það, að slíkt hafi verið gert af skeytingarleysi, varðar það auk þess sektum.

60. gr.

Yfirmaður sölufjárrekstur skal annast um, að rekstrareglum þessum sje hlýtt, og ber hann ábyrgð á því gagnvart þeim, er kærir, en á aptur aðgang að samrekstrarmönnum sínum, ef þeim er um að kenna.

XV. kafli.

Almenn ákvæði.

61. gr.

Það er stranglega bannað, að svelta fjenað frekara en minnst verður hjá komizt, hundbeita hann að óþörfu eða misþyrma honum á nokkurn hátt, við fjárrjettir, í rekstrum eða gæzlu, fjallgöngum og heimalandssmölun. Brot gegn þessu varða skaðabótum og hegningu að lögum.

62. gr.

Brot gegn reglugjörð þessari varða sektum frá 1 til 100 kr., eptir mála-vöxtum, og renna þær í sveitarsjóð þess hrepps, þar sem brotið er framið.

63. gr.

Mál, sem rísa útaf brotum gegn reglugjörð þessari, skal farið með sem almenn lögreglumál.

64. gr.

Með reglugjörð þessari er numin úr gildi reglugjörð fyrir Skagafjarðar-sýslu um fjallskil o. fl. frá 14. júní 1901.

Amtsráð Norðuramtsins, Akureyri 7. júní 1904.

Páll Briem.